

Welke initiatieven zijn er in het buitenland voor onderwijs aan hoger opgeleide vluchtelingen die leiden tot werk op niveau (mbo/hbo/wo) en hoe effectief zijn deze initiatieven?

Beantwoord door Jo Scheeren en Janneke Wildschut (antwoordspecialisten) en Ruud van der Aa (kennismakelaar)

26 oktober 2016 - update 5 augustus 2020

KR.038

Kort antwoord

Landelijk integratiebeleid in Europa is doorgaans gericht op de hele groep vluchtelingen, en niet specifiek op hoogopgeleiden. Wel zijn er enkele landen die de ambitie hebben om gepersonaliseerde begeleiding te bieden, maar het is onduidelijk wat dat in de praktijk betekent voor hoogopgeleiden. Daarnaast zijn er enkele lokale initiatieven voor hoogopgeleiden, bijvoorbeeld van universiteiten. De informatie over deze lokale initiatieven is versnipperd waardoor een compleet overzicht moeilijk te geven is. Evaluaties van dergelijke initiatieven of studies naar de effecten zijn zeer beperkt. In het algemeen zijn veelgenoemde succesfactoren voor integratiebeleid goede procedures voor de erkenning van de opleidingen en een snelle start van taalcursussen, liefst gerelateerd aan het vakgebied en in combinatie met het opdoen van werkervaring.

Antwoord

Problematiek

Hoger opgeleide vluchtelingen hebben moeite om een baan op hun niveau te vinden waardoor potentieel verloren gaat. Ze vinden een baan onder hun niveau of komen helemaal niet aan het werk. De opleiding die ze in hun eigen land hebben gevolgd wordt vaak niet geaccepteerd waardoor bijscholing vereist is om het eigen beroep te kunnen uitoefenen. Daarnaast moeten de vluchtelingen de nieuwe taal eigen maken en wegwijs worden op de arbeidsmarkt. Vrijwel alle landen hebben een integratieprogramma voor vluchtelingen waarbij arbeidsintegratie een belangrijk onderdeel is maar voorbeelden van initiatieven gericht op hoger opgeleiden zijn schaars.

Landelijk beleid voor integratie op de arbeidsmarkt van vluchtelingen

In Europa zijn diverse beleidsmaatregelen en initiatieven ontplooid in de verschillende landen zonder dat duidelijk is welke keuzen effectief zijn en welke niet. De initiatieven komen voort uit een consensus dat een vlotte integratie van vluchtelingen op de arbeidsmarkt bepalend is voor lange termijn impact op de lokale economie en bovendien de verdere sociale integratie bevordert. In een overzichtstudie is het

integratiebeleid op de arbeidsmarkt voor vluchtelingen in negen Europese landen met elkaar vergeleken (BertelsmannStiftung, 2016).

In Frankrijk en Engeland wordt een vrij restrictief beleid gevoerd waarbij het door regelgeving voor asielzoekers lastig is om aan het werk te komen. Daarnaast is de begeleiding bij het integratieproces beperkt, het creëren van werkplekken bijvoorbeeld volgt alleen uit enkele particuliere initiatieven. Zo is het in Frankrijk lastig om aan de eisen van een werkvergunning te voldoen en worden ze bovendien vaak niet toegekend. In Engeland mogen asielzoekers alleen aan het werk op plekken die zijn opgenomen in de Shortage Occupation List. Het aantal plekken is beperkt en sluiten doorgaans niet aan op de opleiding en ervaring van de asielzoekers.

Landen die relatief uitgebreide programma's hebben zijn Denemarken en Zweden. In deze landen krijgen vluchtelingen een totaal pakket aangeboden waarin naast begeleiding naar werk ook psychologische ondersteuning en hulp bij het vinden van een woning wordt geboden.

In Denemarken bijvoorbeeld ligt de nadruk op het zo snel mogelijk aan het werk krijgen van vluchtelingen of laten integreren in het onderwijs. De verantwoordelijkheid voor het integreren van de vluchtelingen op de arbeidsmarkt ligt bij de gemeenten. Gemeenten zijn verplicht vluchtelingen een programma aan te bieden en vluchtelingen zijn verplicht het programma te volgen. De programma's duren maximaal drie jaar en zijn afgestemd op de persoonlijke behoeften van het individu. Onderdeel van het programma kan zijn begeleiding en training, stages of kortdurende gesubsidieerde werkplekken, met als doel een lange termijn werkplek te vinden.

In Zweden krijgen alle vluchtelingen eveneens taallessen aangeboden en volledige toegang tot de arbeidsmarkt. Vluchtelingen volgen een verplicht introductieprogramma van maximaal 24 maanden. Een onderdeel van het programma is de begeleiding vanuit verschillende organisaties bij het vinden van een baan. In Zweden bestaat voor iedereen die een tijd niet heeft gewerkt de mogelijkheid om gesubsidieerd aan het werk te gaan. Deze step-in jobs worden gedurende de eerste drie jaar aan vluchtelingen aangeboden in combinatie met taalcursussen. Het Zweedse integratieprogramma is omvangrijk te noemen maar gaat gepaard met hoge kosten terwijl de verschillende onderdelen van het programma niet bewezen effectief zijn. Zie voor een uitgebreide beschrijving van het integratiebeleid in Zweden het rapport van de OECD (OECD, 2016).

Op landelijk niveau zijn de programma's doorgaans niet gericht op hoogopgeleiden maar geven programma's soms wel de ruimte om hoogopgeleiden meer intensieve of vakgerichte taalcursussen aan te bieden en persoonlijke begeleiding bij het vinden van een baan op niveau. Het is echter onduidelijk hoe dat in de praktijk uitwerkt en wat de effectiviteit is. Aangezien in veel landen de verantwoordelijkheid voor de uitvoer van het beleid bij lokale autoriteiten ligt is ontbreekt het overzicht van wat er in de praktijk gebeurt, zo blijkt uit een evaluatie van het Zweedse beleid door de OECD (OECD, 2014).

Initiatief voor hoger opgeleide vluchtelingen in Vlaanderen

Sporadisch zijn er initiatieven voor hoger opgeleide vluchtelingen op landelijk niveau, zoals in Vlaanderen het All-in-one 4 HER (Highly Educated Refugees), gefinancierd door het Europees Sociaal Fonds en de Vlaamse overheid. Dit project mikt op een versnelde integratie van hoogopgeleide vluchtelingen op de Vlaamse arbeidsmarkt. Centrale elementen in de aanpak zijn: het vroeg en effectief informeren van HER's

via een 'welkom-applicatie', hen helpen hun pad richting werk te bepalen met behulp van professionele loopbaancoaching en vrijwillige mentoring. Het project is gestart in april 2019 en heeft een looptijd tot oktober 2021. Van oktober 2020 tot april 2021 zal een evaluatie plaatsvinden (All-in-one 4 HER, 2019).

Initiatieven voor hoger opgeleide vluchtelingen op lokaal niveau

Initiatieven die gericht zijn op de integratie van hoogopgeleide vluchtelingen vinden vooral op lokaal niveau plaats, of zijn gericht op bepaalde beroepsgroepen. Deze initiatieven zijn nauwelijks terug te vinden in de wetenschappelijke of grijze literatuur. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Enkele universiteiten in België hebben programma's voor vluchtelingen ontwikkeld die de aansluiting met het onderwijs moeten verkleinen¹². Het betreft vooral taalcursussen, soms aangevuld met algemenere integratiecursussen.
- In Canada zijn programma's ontwikkeld om de integratie van health professionals te bevorderen (niet noodzakelijk vluchtelingen). De programma's zijn gericht op activiteiten voorafgaand aan de immigratie, hercertificering en integratie op de werkplaats. Een review laat zien dat er veel informatie beschikbaar is over de programma's maar dat weinig bekend is over de effectiviteit ervan (Covell, 2016).

Succesfactoren

Beleidsmaatregelen zijn veelal ingevoerd zonder dat ze bewezen effectief zijn en er zijn weinig evaluatiestudies beschikbaar. Wat effectief is voor hoger opgeleiden is al helemaal onduidelijk. Op basis van twee overzichtsstudies kunnen enkele lessen/succesfactoren voor integratiebeleid worden afgeleid (European Parliament, 2016; BertelsmannStiftung, 2016). Deze zijn echter niet specifiek voor hoger opgeleiden. De belangrijkste factoren zijn:

Zorg voor goede kwalificatie van ervaring en opleidingen

Het European Parliament (2016) noemt de erkenningsprocedure in Noorwegen een goed praktijkvoorbeeld (Labour market integration, strategies and good practices). De procedure bevat academische assessments, huiswerkopdrachten en het in kaart brengen van het werkverleden en opbrengsten uit informeel leren. Het resultaat is een beslissing over het wel of niet erkennen van de kwalificaties uit het land van oorsprong als gelijkwaardig aan een Noors diploma.

Snelle start van taalonderwijs en afgestemd op persoon

Een snelle start van het taalonderwijs bevordert de integratiemogelijkheden. Het is daarom van belang dat voor asielzoekers reeds de mogelijkheid bestaat de lokale taal te leren. Vluchtelingen uit verschillende landen, met verschillende professionele achtergronden en verschillende perspectieven zouden

¹ Zie <https://www.uantwerpen.be/en/education/international/international-students/refugees/>

² Zie <http://www.vub.ac.be/en/welcome-student-refugees-programme>

taalonderwijs moeten krijgen dat is afgestemd op hun persoonlijke situatie. Het verder ontwikkelen van de taal zou in combinatie moeten plaats vinden met het opdoen van werkervaring.

Een individueel integratieplan

Het wordt belangrijk geacht dat de verschillende elementen van integratie in samenhang en volgorde worden aangeboden zoals taalonderwijs, assessment en EVC, beroepsvorming, werkervaring en het aanbieden van een baan.

Werkervaring

Het European Parliament (2016) noemt de mogelijkheden om gesubsidieerd aan het werk te gaan in Zweden en Denemarken goede praktijkvoorbeelden. Deze werkplekken zijn bedoeld om vluchtelingen op deeltijdbasis de mogelijkheid te geven om werkervaring op te doen en parallel de taalvaardigheden verder te ontwikkelen.

Geraadpleegde bronnen

BertelsmannStiftung (2016). [From refugees to workers, volume 1](#). Dusseldorf: BertelsmannStiftung.

All-in-one 4 HER (2019) Brochure [Fast-track Integration of Highly Educated Refugees \(HER\) into Labour Market](#). All-in-one 4 HER.

Burkert, Carola en Anette Haas (2014). [Investing in the future: Labor market integration policies for new immigrants in Germany](#). Washington DC: Migration Policy Institute.

Covell, Christine, Elena Neiterman et al (2016). [Scoping review about the professional integration of internationally educated health professionals](#). Human Resources for Health, 6/17/2016, Vol. 14, p1-12.

European Parliament (2016). [Labour market integration of refugees: strategies and good practices](#). Brussels: European Union.

OECD (2016). [Working together, skills and labour market integration of immigrants and their children in Sweden](#). Paris: OECD publishing.

OECD (2014). [Finding the way: A discussion of the Swedish migrant integration system](#). Paris: OECD publishing.

Psoinos, Maria (2007). [Exploring highly educated refugees' potential as knowledge workers in contemporary Britain](#). Equal Opportunities International, Vol. 26 No. 8, pp. 834-852.

Over deze vraag

Opgesteld door:	Jo Scheeren en Janneke Wildschut (antwoordspecialisten) en Ruud van der Aa (kennismakelaar)
Vraagsteller:	Onderwijsadviseur
Geraadpleegde experts:	Maurice de Greef (UNESCO Leerstoel Volwasseneneducatie)
Onderwijssector:	Hoger onderwijs
Trefwoorden:	Hoogopgeleide vluchtelingen, arbeidsmarkt, integratie
Referentie:	Kennisrotonde. (2016). <i>Welke initiatieven zijn er in het buitenland voor onderwijs aan hoger opgeleide vluchtelingen die leiden tot werk op niveau (mbo/hbo/wo) en hoe effectief zijn deze initiatieven?</i> (KR.38)

Dit antwoord is gepubliceerd op [Kennisrotonde.nl](https://kennisrotonde.nl). De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.